

ZÁSKALICZKY PÉTER, VERDES TAMÁS (szerk.):

Tágabb értelemben vett gyógypedagógia

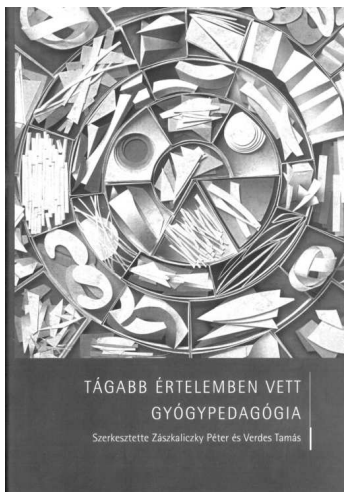
A fogyatékoság jelensége a gyógypedagógia határtudományaiban. Tanulmányok Gordosné Szabó Anna tiszteletére.

2004. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar és Kölcsey Ferenc Protestáns Szakkollégium, Budapest, 639 old.

Manapság ritka szép kiállításban, különösen gondos szerkesztésben jelent meg ez a kötet, több minisztérium és alapítvány támogatásával, a hátsó impresszum apró betűs információi szerint 500 számozott példányban (a recenzió a 053 sorszámú példány alapján készült), de ISBN számmal együtt jelent meg. Valamiféle különleges ünnepi kiadvány, „*Festschrift*” a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar tanára, Gordosné Szabó Anna tiszteletére, 75. születésnapja alkalmából.

Nemcsak igényességében különleges a könyv, hanem abban is, hogy az ünneplés és a tiszteletadás ugyan kellő hangsúlyt kap benne, mégis decens, mértéktartó marad. Valójában igazi tudományos tanulmánygyűjtemény, amely a gyógypedagógia és határtudományainak kölcsönkapcsolatait világítja meg, az illetékes – mondhatni, a maguk szaktudományaiban a legkiválóbbak közé tartozó – szakemberek összefoglalói révén. Ezek a szakemberek többnyire hosszú időn át együtt is működtek a hazai gyógypedagógia hagyományait őrző és kultiváló főiskolával. Mint a szerkesztők írják, valóban a kölcsönkapcsolatok álltak a figyelem középpontjában. A gyógypedagógia a saját tudományos és diszciplináris önazonosságát a határtudományok felé nyitottan, de azokra is hatva, kihívásokat közvetítve keresi és határozza meg azokat újra és újra, a változó társadalmi viszonyoknak, értékáramlatoknak és etikai elveknek megfelelően.

A gyógypedagógia ugyanis nem egyszerűen nevelő, gyógyító és rehabilitációs gyakorlat, hanem mélyreható, alapvető emberi értékeket, etikai dilemmákat érint, s ezek értelmezésében és kezelésében fontos üzenete van a társadalmi praxis minden olyan területe számára, amelyben fejlesztés, segítség, tolerancia, esélyegyen-

lőség, emberi méltóság a tevékenység tárgya, jellemzője, működési feltétele. Ez tükröződik a kötetben azon a körülményen át, hogy a kiadás a Kölcsey Ferenc Protestáns Szakkollégium – tehát a humanisztikus és etikai értékek mellett elkötelezett, dinamikus ifjúsági szervezet – támogatásával is történt.

A kötet sok gondolatot indít el. Ezek közül érdemes néhányat kiemelni.

Igazán méltó és megtisztelő *elismerés* a könyv Gordosné Szabó Annának, aki iskolateremtő, példaadó, tudományos irányító személyiség (mint ez életművének bemutatásából és gazdag szakirodalmi munkásságának felsorolásából is kitűnik). A könyv sajátos *szakmai kultúrát* tükröz, amelynek nyilván Gordosné is fenntartója volt). Ez a kultúra sajátos *szemléleti összhangot* fejez ki. Ezt nem csupán a tanulmányok maguk közvetítik, hanem az a kontextus is, amelyet a magyar gyógypedagógia és jelesül a főiskola ezévből megjelent több más kötete (pl. a Medicina kiadásában napvilágot látott gyógypedagógiai kézikönyv vagy Gordosné új kiadásban közreadott *Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek* c. könyve) teremtett, de amelyekhez a szerkesztők, Lányiné Engelmayer Ágnes, Mesterházi Zsuzsa és mások korábbi kötetei is hozzájárultak. Mindezek a kiadványok szemléleti kongruenciát valósítanak meg, folyamatos megújulást tartalmaznak és ebben a legkorszerűbb alapelvekhez és metodikákhoz jutottak el. A szakmai kultúrát és a közös szemléletet a közös mondanivalón, lényegi üzeneteken kívül sok közös fogalom, szimbólum és utalás is kiemeli.

Ebben a kötetben a szerkesztőknek különösképpen sikerült a közös gondolati elemeket megvilágítaniuk. Minden fejezetnek „felicíme” van, egy igen fontos, kiragadott mondat, amely a téma - általában egy-egy határtudomány, ahogy a könyv a tárdiszciplínákat nevezi - fő szemléleti tétele.

A könyv *interdiszciplináris párbeszéd*, ugyanis a gyógypedagógiai szakemberek is megfogalmazzák a maguk tudományos emberképét és módszertani elveit, az egyéb tudományokban működők pedig a saját elméleteik és megközelítésmódjuk szerint próbálják megvilágítani a fogyatékoságot, a hátrányos helyzetet, a speciális fejlesztési és életvezetési feladatokat, amelyeknek megoldására a gyógypedagógia kialakult. A fejezeteken látszik, hogy a gondos szerkesztői munka igyekezett hasonló gondolatmeneteket, prezentációs struktúrát (pl. jellegzetes példák, modellproblémák tárgyalását), szakirodalmi hivatkozási rendszert, stb. létrehozni. Láthatóan sikerült ezzel a szerzők többségét különlegesen motiválni, ugyanis a szerzők nagyobb része más munkái nyomán is közismert szakmai körökben, így szembetűnő, hogy írásaik még saját sztenderdjeihez képest is mennyire összetettek és magas színvonalúak.

A könyv tartalmáról nagyon sokat lehetne írni.

A bevezetéseken és függelékeken, illusztrációkon kívül 22 fejezet alkotja a szöveget. Az első fejezet Mesterházi Zsuzsa kitűnő összefoglalása a gyógypedagógiai elméletképzés útjairól. Ez a fejezet mintegy alaphang, amelyhez különböző tudományokat képviselő reflexiók kapcsolódnak. Mindegyik fejezet kitűnő, önálló ismertetést és értékelést igényelne. Czeizel Endre vagy Pléh Csaba által írt

fejezetek (genetika ill. kognitív tudományok), továbbá Lányiné írása kiemelkedő, mint mindig. De kiváló írások szólnak a fogyatékoság szociológiájáról (Bánfalvy Csaba), pszichiátriájáról (Kelemen Gábor), teológiájáról (Karasszon István) is. Egészen kiemelkedő Kovács József és Réthelyi János bioetikai fejezete. Megragadó, ahogyan az egyes fejezetek a történettudományi, nyelvészeti, irodalmi vagy művészettörténeti vonatkozásokra is kitérnek. A két szerkesztő filozófiai antropológiai esszéje a fogyatékoságról pedig egészen kiemelkedő és nagy távlatokat sejtet.

A kötet tehát különös érték, érdekesítő olvasmány és fontos gyakorlati kézikönyv. Kár, hogy kis példányszámaival főleg az amúgyis együttműködők és a hasonlóan gondolkodók körében marad. Pedig ennél többre méltó. Kereskedelmi forgalomban is terjeszteni kellene (esetleg nem ebben a nagyon igényes és nyilvánvalóan költséges formában), mert bizonyára szélesebb körben is tudna hatni. A művelt átlagemberekre is, vagy olyan foglalkozási csoportokra - például a pedagógusokra - akiknek a munkáját a kötet mondanivalója közvetlenül is érinti.

Talán mégis igazuk volt a szerkesztőknek ezzel a kiadással, hiszen a forma maga is üzenet. Egy szakma határozott önértékelése fejeződött így ki, a megkezdett párbeszéd tovább folytatódhat, és bizonyára lesz még alkalom az újabb kiadásra.

Buda Béla dr.

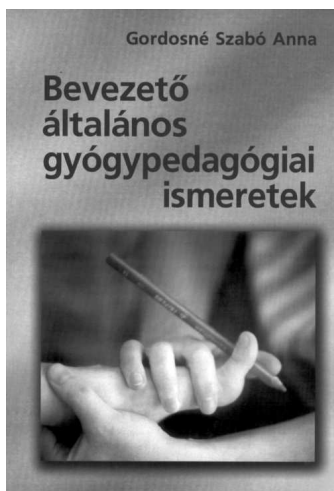

GORDOSNÉ SZABÓ ANNA:

Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek

2004. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest,
270 old. ára: 2450 Ft.

Mint a kötet olvasása során kitűnik, a kötet egy tantárgy összefoglalása a Gyógypedagógiai Főiskolán, amely alapozó és szemléletformáló jellegű. A szerző hosszú tudományos és oktató munkássága során folyamatosan megújított és gondozott szöveg jelent meg a kötetben, amely világos, didaktikus, de szak tudományosan megalapozott, releváns és érdekes. A gyógypedagógia területét fejlődésé-

ben mutatja be, és ez a fejlődési aspektus a jelenben sem zárult le, hiszen a könyv szemléletesen fejti ki, hogy ma is a legkülönbözőbb irányzatok és felfogásmódok, sőt, önálló megközelítési utak élnek a gyógypedagógiai elméletben, amelyek egymással kölcsönhatásban állnak, s amelyek mind célszerűek, alkalmazhatók, figyelemre és fejlesztésre érdemesek valamilyen gyakorlati szempontból, vagy valamilyen érték, etikai elv jegyében. A mai gyógypedagógia tehát eleven és fejlődő rendszer, s talán éppen ez a nyitottsága és dogmatizmustól mentes szemlélete ad neki különös jelentőséget.

A magyar gyógypedagógia, mint erről a kötet első része szól, mindig a gyógypedagógia fejlődésének élvonalában, nemzetközi főáramaiban működött, szoros kapcsolatban állt különféle külhoni műhelyekkel. Idejekorán - mintegy kétszáz éves fejlődési távlatot tekintve – kialakultak intézményes struktúrái, s az elmúlt évszázadban egyértelműen a nevelés, a közösségi integráció felé fordult, s egyre több fogyatékosági formára, hátrányos léhelyzetre kiterjedően igyekezett azokat tovább fejleszteni, s hatékony bázist teremtett magának a Főiskola intézményében. Itt önálló, de egymással kiegészítő és támogató iskolákat hozott létre, köztük a közelmúltig köztünk tevékenykedő Illyésné Kozmutza Flóra, Illyés Sándor vagy éppen a szerző, Gordosné Szabó Anna vezetésével (mint ezt a 2004-ben a tiszteletére kiadott ünnepi kötet, a *Tágabb értelemben vett gyógypedagógia* világosan kifejezésre juttatta).

A többirányú és többhangsúlyú fejlődésből eredően a gyógypedagógiának sokrétű nomenklatúrája alakult ki, sokféle koncepció és leíró fogalom használatos benne. A kötet ezeket történeti és szemléleti összefüggésekben világítja meg, kitérve a különböző nehézségekre, dilemmákra, vitatható kérdésekre is. A fogyatékoságok ill. a gyógypedagógiai lehetőségekre kínálkozó problémák osztályozása is több rendszert követ. Az általános pszichopatológiai kategóriarendszerek (DSM, BNO - jelesül a DSM-IV-TR ill. a BNO-10) mellett sajátos gyógypedagógiai osztályozások is használatosak, mint például az ICE/FNO vagy az ICIDH, ezeket a könyv részletesen taglalja, értelmezi az egyes kategóriákat.

Egész sor érdekesség, különlegesség található még a kötetben, nem csak a fogyatékoság jelenségeiről és leírásairól van szó benne, hanem arról is, ahogy ezek a gyógypedagógia saját diszciplínáiban, tevékenységi területein megfogalmazódnak, és ahogyan ezek az ismeretek megjelennek a gyógypedagógiai képzés különféle tantárgyaiban. Nagyon érdekes a fogyatékoságügyi világforradalomként leírt változás, amely újrafogalmazta a gyermeki és általában az emberi jogokat, előtérbe helyezte a normalizációs elvet, és a gyógypedagógiát szorosabb kölcsönhatásba állította a gyógyítással, a szociálpolitikával és sok más társadalmi akcióval. Ezzel a – viszonylag gyors, hirtelen, és talán távlataiban ma sem befejezettnek tekinthető – sodró változási folyamattal függött össze az, amit a szerző terminológiai robbanás-ként ír le, és aminek a koncepcióit a könyv lényegében tárgyalja is. Fontos elv, és ez is a kötet fókuszában áll, a fogyatékoság

folyamatmodellje, amely dinamikus megközelítést tesz lehetővé. Megfogalmazhatóvá teszi a megelőzés ill. a korai kezelésbevétel perspektíváit is.

A kötet tehát részletes képet ad a gyógypedagógiai segítséget igénylő emberekről, a gyógypedagógia hatásrendszereiről (különös részletességgel intézményeiről) és magáról a gyógypedagógia tudományáról. Bőséges ismeretanyagot közöl a könyv a gyógypedagógia átfogó szakterületeiről, a leggyakoribb fogyatékosági állapotokról és azok ellátási módjairól. Az egész kép, amelyet a könyv megrajzol, a fejlődésben igen részletesen kimunkált elméleti és gyakorlati komplexumot mutat be.

Talán érdemes kiemelni, hogy a tankönyvnek sikerül elkerülnie minden szakmai belterjességet. A normalizációs elv abban is megmutatkozik, hogy sikerült úgy megírni a gyógypedagógia alapismereteit, hogy azt más szakmák művelői is fontosnak és relevánsnak érezhetik. A magam részéről úgy érzem például, hogy a könyv minden orvosnak ajánlható (ezt egy új, ugyancsak a magyar gyógypedagógiát reprezentáló kézikönyv-jellegű kötet is jól illusztrálja, amelyet ebben az évben a Medicina adott ki), de pszichiátereknek, klinikai pszichológusoknak is elengedhetetlen. Bizonyára a pedagógusok is megtalálják benne az érintkezési pontokat és analógiákat a saját munkájuk területén.

Így hát az olvasó ebben a kötetben kitűnő szakmunkát, tankönyvet vehet kézbe, s egyszersmind érdekes olvasmányhoz, esetleg fontos ismeretbázishoz is jut.

Buda Béla dr.

Magyar Tudomány Napja – 2004

A 2003. évi konferencia a gyógypedagógia határterületeiről szólt. Utána az a megállapodás született, hogy a következő években az egyes határtudományok és a gyógypedagógia kapcsolatait elemezzük. Így került sor 2004. november 12-én és 13-án a Magyar Tudomány Napja konferenciára, melyet „Az orvostudomány és a gyógypedagógia kapcsolata” címmel az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Karának Gyógypedagógiai Kórtani Tanszéke rendezett.

Eredeti szándékunk szerint a konferenciával egyben a tanszék első vezetője, Horváth tanár úr 80. születésnapját köszöntöttük volna. Sajnos az ő köszöntésével elkéstünk, csak rövid megemlékezést tarthattunk. Köszönthettük azonban Dr. Csabay Lászlót és Dr. Götze Árpádot, akik sok évtizeden keresztül gyógypedagógus generációk oktatásában vettek részt, és a közelmúltban megválni kényszerültek az oktatástól.

A konferencia első része a humángenetika legújabb eredményeit mutatta be, azokat a legújabb lehetőségeket, melyeket a prenatális diagnosztika nyújt a fogyatékossgok megelőzésében, az anyagcsere betegségekről és azok terápiájáról a syndromatológia legújabb eredményeiről, valamint egy re-

latíve új tudományról, a bioetikáról. Érdekes módon összecsengett a bioetikus véleménye a prenatális diagnosztikáról szóló előadással: nem érdemes, de nem is szükséges mindent megcsinálni, amire képesek vagyunk. Előadások következtek az idegrendszer törzsfajlásáról és az egyes idegrendszeri struktúráknak a tanulásban betöltött szerepéről.

Szünet után a koraszülöttek utóéletét mutatta be neonatológus és pszichológus, a Down kórosok időszakos orvosi vizsgálatáról, majd a gyógypedagógiai szakkórtanok jelenlegi előadói tartottak előadásokat.

Reményeink szerint a konferencia első napján elhangzott előadások anyaga a Gyógypedagógiai Szemle különszámában megjelenik még ebben az évben.

November 13-án intézményközi tudományos diákköri konferencia következett, amelyen részt vettek a pozsonyi Komensky Egyetem hallgatói is. A konferencián 4 intézményből 17 előadás hangzott el.

Dr. Buday József

Igazságügyi szakértők a logopédiában

Magyarországon 2002. szeptember 1-jei hatállyal életbe lépett az Oktatási Minisztérium 29/2002. (V. 17.) rendelete, amely a fogyatékossggal élő hallgatók tanulmányainak folytatásához szükséges esélyegyenlőséget biztosító feltételekről szól.

A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 74. §-a (1) bekezdésének o) pontjában foglaltak alapján és a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. § a) pontja szerint a felsőoktatási intézménybe jelentkezők, valamint a felsőoktatási intézményekben tanul-

mányokat folytató fogyatékos hallgatók a fogyatékoságukra való tekintettel szakvélemény alapján kérhetik az intézmény engedélyét a tanulmányi kötelezettségek teljesítése, illetve a vizsgák alóli részleges vagy teljes felmentésre, vagy annak más módon történő teljesítésére, valamint a vizsgákon alkalmazható segítségnyújtásra.

A fogyatékoság megállapítását, annak mértékét, illetve végleges vagy időszakos voltát igazoló szakvéleményt – amennyiben a jelentkező fogyatékosága már a közoktatási tanulmányok során is fennállt –, a fogyatékoság típusa szerint illetékes Országos Látás-, Hallás-, Mozgás-, Beszédvizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vagy a területileg illetékes Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság adhatja meg. Amennyiben a fogyatékoság később keletkezett, vagy derült ki, annak megállapítására hallás-, látás-, és mozgássérültek esetében szakrendelőben működő szakfőorvos, a *beszéd- és más fogyatékos hallgatók esetében igazságügyi szakértő jogosult.*

Mi az igazságügyi szakértő feladata?

Általánosan értelmezve a bíróság, hatóság, állami, társadalmi szervezetek által kirendelés vagy magánszemélyek megbízása alapján szakvéleménnyel segíti a tényállás megállapítását, a szakkérdés eldöntését meghatározott szakterületen. Tevékenységét az ország egész területén végezheti.

A szakértő írásos véleményét a jogszabályok szerinti, a tudomány állásának és a korszerű szakmai ismereteknek megfelelő vizsgálati eszközök, módszerek felhasználásával készíti.

Kik fordulhatnak logopédiai igazságügyi szakértőhöz?

Olyan emberek, akik szóbeli vagy írásbeli kommunikációjukban akadályozottak, és emiatt munkájukban, tanulmányaikban, vagy például a bíróság előtt egyéni elbírálást igényelnek. A felnőtt dadogók, afáziások és a diszlexiások azok, akik elsősorban ebbe a körbe tartoznak.

2004 szeptemberében az Igazságügyi Minisztériumban igazságügyi szakértők tettek esküt, közülük négyen logopédusok. Dékány Judit, Feketéné Gacsó Mária, Krasznár Felícia és Vannay Judit szakmai pályafutásának jelentős állomása volt ez, érdekességet az eseménynek az ad, hogy ők az első szakértők ezen a szakterületen.

Feketéné Gacsó Mária-Krasznár Felícia

ORGONA AVATÁS a NÁDOR TEREMBEN

Emlékezetes ünnepség volt 2004. december 16-án a vakok általános iskolája Nádor Termében: a háborús időkben elpusztult régi orgonát pótolva, egy Rieger típusú, 17 regiszteres, két manuális orgona felavatására került sor, amelyet a jelenlevő *Korb-család* épített és adaptált a Nádor terem számára.

Helesfai Katalin igazgatónő tájékoztatása szerint az évtizedek óta megálmodott eseményre az Oktatási Minisztérium és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma összefogása és közös finanszírozása révén kerülhetett sor.

Az ünnepségen részt vett és avató beszédet mondott *Magyar Bálint* oktatási miniszter, és *Vass Lajos*, a NKÖM államtitkára. Az orgonát, a jelenlévők nagy érdeklődésére és örömeire *Vida Gábor*, a Szent István Zenei Szakközépiskola IV. éves tanulója szólaltatta meg. Jelen volt tanára, *Deák László* orgonaművész is, aki a tervezett orgonahangverseny sorozat keretében márciusban ad majd orgonaestet.

Az ünnepség egyben sajtótájékoztató is volt, amelyen a hangszer örömteli avatásával és az első húsz előadásból álló orgonaest sorozattal kapcsolatban feltett kérdésekre adtak választ az illetékesek, pl. az orgonaépítők is. Külön elismerés illeti *Göllesz Zoltán* gyógypedagógusnak, a Nádor terem menedzserének tevékenységét, aki mind az orgona megépítésével, mind a már 2005. január 8-tól 2005. május 28-ig leköttött 20 hangverseny előkészítésével kapcsolatos teendőkből messzemenően kivette a részét.

A hivatalos program lezajlása után még sokáig együtt maradtak a vendéglátók és a vendégek. Az orgonához a jelenlevő orgonaművészek sorra leültek, kipróbálták azt, majd a közös ebéd után az iskola tantestülete a szintén jelenlevő *Dr. Méhes József* ny. igazgatóról készült kitűnő portréfilmet nézte meg. (A filmet 1998-ban *Csocsán Emmy* forgatókönyve alapján *Szaffner Gyula*, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar Informatikai és Oktástechnikai Osztályának munkatársa készítette.)

G. Sz. A.

Jubileumi és névadó ünnepségek 2004-ben

Ezekben az években sorra megemlékeznek a hazai gyógypedagógiai iskolák, intézetek alapításáról. A gyógypedagógiai hagyományok, az elődök alkotásainak, életművének tisztelete, megőrzése vezeti kollégáinkat akkor, amikor a jubiláló intézmények homlokzatára felkerül egy-egy kiváló gyógypedagógus neve.

2004. október 26-28-án *Kömlődön*, a Komárom-Esztergom megyei önkormányzat iskolája gazdag műsorral, a „Perdülj ki” gyermektánc versennyel – ahol a sérült, valamint a többségi iskolák tanulói együtt mutatkoztak be -, a nyugdíjasok és volt tanítványok találkozójával, valamint szakmai nappal ünnepelt. Ez alkalommal avatták fel az iskola bejárati folyosóján *Hegyháti Alajos* Állami-díjas igazgató, az intézmény névadójának emléktábláját. *Nagy Károlyné* iskolaigazgató méltatta az egész országban köztiszteletben álló, példamutató előd munkásságát, aki 22 évig volt a kömlődi foglalkoztató iskola igazgatója. Lánya, *Magóné Hegyháti Erika* az autisták körében szerzett tapasztalatairól beszélt, *Haffner Tamásné*, - aki kiadta Hegyháti rajzait és levelezését - az együtt töltött időkre emlékezett.

2004. november 12-én a békés megyei *Tarhoson* ünnepelték a gyógypedagógiai intézet alapításának fél évszázados évfordulóját. *Priskinné Andrási Edit* igazgató köszöntötte a vendégeket, akik az iskola tanulóinak színes tánc bemutatóját tekintették meg. Ez alkalommal vette fel az iskola *dr. Illyés Sándor* egyetemi tanár, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola egykori főigazgatója nevét. Róla, és munkásságáról évtizedekig volt munkatársa, *Hatos Gyula* emlékezett meg. Az iskola tanárait, nevelőit, tanulóit, aktív és nyugdíjas dolgozóit köszöntötte *dr. Illyés Sándorné*, a neves gyógypedagógus, Illyés professzor felesége is. Az udvaron, kis park közepén állították fel az emlékoszlopot, melyet a névadó bronz relief arcképe díszít.

Szakmai rendezvények, kiadványok 2004-ben

A Készségfejlesztő Speciális Szakiskolák Országos Munkaközössége november 19-én alakult az értelmileg akadályozott fiatalok szakmai tanítása, munkaoktatása elősegítésére. A munkaközösség össze kívánja fogni, szakmai információkkal ellátni azokat az iskolákat, ahol ilyen képzés folyik. Az első találkozón 28 intézmény képviselői vettek részt. Tájékoztatást kaptak *Nagy Gyöngyi Mária* minisztériumi főtanácsostól a jogszabályokról, *dr. Radványi Katalin* docens asszony a szakiskolák szerepét elemezte. *Kajári Ildikó* igazgató pedig az általuk készített új kerettantervi tervezetet mutatta be. A munkaközösség vezetőjének *Kerekes Ferencet*, a rumi iskola igazgatóját választották meg.

A keszthelyi Zöldmező Utcai Általános Iskola, Diákotthon és Speciális Szakiskola 55 éve áll a gyógypedagógia szolgálatában. Szép, modern épületét 1984. november 5-én, *Várbíró László* igazgatása alatt kapta. Ebből az alkalomból „*Jubileumi emlékkönyvet*” adtak ki az elmúlt félévszázadról, emléket állítva mind-

azoknak, akik létrehozták és ma is működtetik az intézményt. Követésre méltó e kötetben a figyelem, ahogyan hat család elmondja emlékeit, ahogyan a legkiválóbb tanulók saját szavaikkal, fényképükkel, eredményeikkel bemutatkoznak. Van köztük 6. és 11. osztályos, sőt autista tanuló is, végül régebben végzett, ma már munkás egykori tanítvány, valamint országos sportversenyek nyertese. A kötet szerkesztése példamutató, követésre méltó, *Németh Valéria* gyógypedagógus munkája. Idézzük fel a főbb fejezetcímeket: „Emlékezések, Iskolatörténet, Fejlesztő terápiák, Diákélet, Ilyenek vagyunk... szülői szemmel, Ilyenek vagyunk diák szemmel, Kapcsolataink, Akire, amire büszkék vagyunk, Vendégeink voltak, Iskolánk dolgozói, Az 55 éves múlt krónikája, Zárógondolatok”. – A XX. Század magyar gyógypedagógiája történetének megírásához, a diák- és pedagógus-életének felidézéséhez, a szakmai munka értékeléséhez az ilyen emlékkönyvek nagy segítséget adhatnak.

Hódmezővásárhelyen 2004. november 20-án a Hód-Mezőgazda Rt. Fedeles lovardájában 100 izgatottan készülődő, sajátos nevelési igényű (értelmileg, valamint tanulásban akadályozott, autista, magatartászavart mutató) gyermek és fiatal várta, hogy bemutathassa lovas tudományát. A Nagy Sándor Utcai Általános Iskola Alapítványa, a Hód-Mezőgazda Rt. és a Hódmezővásárhely Megyei Jogú város Önkormányzata immár ötödik alkalommal rendezi meg az *Országos Gyermek Terápiás Lovas Fesztivált*. A rendezvény fővédnöke a Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány elnöke *dr. Edvi Péter* volt. A fesztivál kezdetektől fogva egyik fő szervezője: *Kissné Hatvani Erika*. Nagy öröm volt a szervezőknek és a résztvevőknek, hogy évről évre többen látogatnak el Hódmezővásárhelyre, hiszen öt évvel ezelőtt még csak 46 gyermek részvételével került megrendezésre a találkozó, ma már az ország különböző pontjairól 13 iskolából és szociális otthonból jöttek össze a résztvevők mintegy százan. A fesztivál első részében a hagyományosan meghirdetett kategóriákban mérték össze tudásukat, úgy, mint az önálló lovaglásban, eszköz nélküli feladatokban vezetett lovon, eszközzel végzett gyakorlatokban, futószáron, haladó lovon, valamint a gyógypedagógiai lovas torna feladataiban. Az értékelés az életkor és a sérülés mértéke figyelembevételével került sorra, a cél, hogy minél több gyermek és fiatal jusson életre szóló sikerélményhez. Nehéz helyzetben voltak a bírák: *dr. Wagner Kinga*, a Magyar Lovasterápiás Szövetség alelnöke, *Pap Jánosné* gyógypedagógus, *Barna Csilla* pszichológus és *Peredi Adrien* lovas torna-edző, a versenyzők jól felkészülten, legjobb tudásuk szerint küzdöttek. A második részben a szabadon választott gyakorlatokban a homoki és a hódmezővásárhelyi Aranyossy Általános Iskola csapatának bemutatója kápráztatta el a közönséget. Sok-sok oklevél, érem, kupa és ajándék talált gazdára. A gyermekeket hatalmas, kétszáz szeletes születésnap, tűzijátékot lövellő tortával is megörvendeztették. 2005. őszen ismét megrendezik a lovas terápiás fesztivált Hódmezővásárhelyen. (*Kiss Réka híradása alapján*)

Dr. Hatos Gyula

MÚLT ÉS JELEN

a 110 éves Fővárosi Beszédjavító Intézetben

2004. november 23-án jubileumi konferenciát tartott a Fővárosi Beszédjavító Intézet a budapesti Hotel Benczúr elegáns konferencia termében. A konferencia egyben a magyar logopédus-gyógypedagógusok nagy találkozója is volt.

A plenáris ülés megnyitó szakasza ünnepélyességével külön is emlékezetessé vált. *Murárik Ferencné* igazgatónő vezetésével az intézmény egész testülete részt vett a konferencia előkészítésében, a szépen kivitelezett és kitűnően szerkesztett szakmai kiadványok elkészítésében, ezek gyönyörű virágcsokrok kíséretében ajándékként való átadásában, a rendezvény meghitt légkörének megteremtésében.

Az alkalomra készült kiadványok között külön kiemelkedő értéket képvisel az, amely az első magyar logopédiai intézményt (Arad, 1891) megalapító, és a jubileumát ünneplő intézmény jogelődjét is megszervező, vezető *Roboz József* 90 oldalnyi kézírásos anyagát tartalmazza. Ez az írásmű 1896-ból származik, és a szintén *Roboz József* által szervezett és vezetett első logopédus-képző tanfolyam tananyagának egy részét öleli fel. Ilyen fejezetcímekkel:

- A beszéd hibáiról általában.
- A lélekzőszervek szerkezete és működése.
- A hangadószerv szerkezete és működése.
- Beszéd.
- A beszédhibák osztályozása.
- Beszéd és gondolkodás.
- A hebegésről.
- Dysphrasiák (Dyslogikus beszédhibák).

De a kiadványban megtalálható mellékletként a „*Dadogók és hebegők oktatására képesítő tanfolyam vizsgálatának tételei*” c. dokumentum is.

Az írásbeli vizsgálat 1896. augusztus 8-án volt. Tétel: „*Készítsen a jelölt tanítókból álló hallgatóság előtt előadható, fél órát igénybe vehető felolvasást a dadogásról és annak gyógyításáról.*”

A szóbeli tételek száma 62, amelyek felölelik a logopédia történetét is, és nem csupán az ún. elsődleges beszéd fogyatékoság típusokkal kapcsolatban faggatják a jelölteket, hanem pl. ilyen tételek is szerepelnek: „*Az idioták és gyengeelméjűek beszédhibái*” vagy „*A vakokról, a vak-siketnémákról és azok oktatásáról*”.

A 110 év történetét felölelő, mellékletként eredeti dokumentumokat is tartalmazó, és az intézményben jelenleg folyó tevékenységet bemutató 150 oldalas, valamint „*A Beszédjavító Intézet tanárainak logopédiai és beszédjavítással kapcsolatos munkái 1894-től napjainkig*” című 44 oldalas kitűnően szerkesztett értékes, színvonalas kiadványokhoz is csak gratulálni lehet.

A szakmai konferencia plenáris ülésén elhangzott köszöntők és megnyitó beszédek után *Dr. Torda Ágnes*: A beszédjavítás a XXI. század gyógypedagó-

giájában, *Wagnerné Hámori Judit – Szentesi Ibolya – Nagy Gabriella: A Fővárosi Beszédjavító Intézet története a XIX. századtól napjainkig*, *Csabay Katalin: A Beszédjavító Országos Szakértői Bizottság múltja és jelene* címmel tartottak előadást.

Ebédszünet után *Párhuzamos műhelyek* működtek. Ezeken „*Megelőzés, együttműködés – az orvostudomány és a logopédia kapcsolata, A logopédia változásai, A beszédfigyelmetlenség és az integráció, A beszédzavar és a mentálhigiéne*” témakörökben nagyon tanulságos diszkussziók kíséretében közel 20 előadás hangzott el.

G.Sz.A.

Könyvismertetés

SZÁSZNÉ CSIKÓS KLÁRA – VARGA KATALIN:

Segítőkézség

A tanulás sikerességéhez szükséges pszichikus funkciók megfigyelése és fejlesztése

Kiadó: Ec-Pec Alapítvány (1072 Budapest, Rákóczi u. 22. IV/4.)

A könyv címe különböző betűszínek használatával arra is utal, hogy a szerzők „segítő kezet” nyújtanak azoknak a kollégáknak, akik a részképességek fejlesztésével foglalkoznak.

Aki évek óta figyelemmel követi az egyre nagyobb számban megjelenő fejlesztő tankönyveket, programokat, arra gondolhat, hogy már mindenki megírta, közreadta tudásának azt a részét, mely mások számára is használható. Ez a könyv azonban azt bizonyítja, hogy még vannak tartalékok, s a tartalékok talán izgalmasabbak és teljesebbek, mint azt gondoltuk volna.

A kiadvány tartalmi újszerűsége abban van, hogy előbb a kiemelt, kijelölt pszichikus funkciók megfigyeléséhez nyújt segítséget, majd ugyanezen funkciók fejlesztéséhez vagy legalábbis a fejlesztés megkezdéséhez. Arra is vállalkoznak a szerzők, hogy a tüneteket rendszerezve elvezessék a felhasználót a részképesség-probléma gyökeréhez, egészen pontosan a tünetet kiváltó képesség, készség működési problémájának felismeréséhez.

A megfigyelés és fejlesztés az alábbi területekre terjed ki: beszéd és nyelvi funkciók, finom- és grafomotorika, tájékozódás a testen, a térben és a síkban,

laterális dominancia, vizuális képességek, a keresztcsatornák működése, a sorrendiség.

A bemutatás tanúsítja, hogy azokat a részképességeket tudja a felhasználó megfigyelni és fejleszteni, amelyek leginkább felelősek a tanulás sikerességéért.

A szerzők és a kiadó egy-egy pszichikus funkcióterületen való megfigyeléshez és fejlesztő anyaghoz más és más színű papírt használtak, így a lapok különböző színe azt is mutatja, hogy mi tartozik egymáshoz a mérésben és a fejlesztésben. Az oldalak szélén futó programcímek szintén segítik a kiadványban való tájékozódást. A feladatok elrendezése áttekinthető, belső szerkezete jól tagolt, a könnyebb és biztonságosabb felhasználást támogatják.

A megfigyelések adatainak összefoglalásához táblázatot is közreadnak a szerzők, gondolva arra, hogy egy gyermeknél többször is szükséges spontán vagy irányított megfigyelést végezni.

A kiadványban fejlesztésmódszertani tanácsok is szerepelnek, amik egyúttal segítenek egy tudományosabb és rendszerezőbb fejlesztési koncepció kialakításában. Terjedelmi korlátok folytán a közreadott fejlesztési gyakorlatok inkább csak a programindításhoz elegendőek, de a folytatáshoz szükséges további gyakorlatok kiválasztásához vagy akár kitaláláshoz mindenképpen segítséget nyújtanak. A javasolt gyakorlatok játékosak, a mellékletben az alkalmazásukhoz szükséges tárgy- és eseményképek is fellelhetők.

A könyvet első, második osztályos tanulókkal való foglalkozásra ajánlják a szerzők. Az új kiadvány méltó tagja a gyógypedagógiai-fejlődéslélektani megalapozottságú fejlesztő kiadványok családjának.

Torda Ágnes

NÖCKER-RIBAUPIERRE, MONIKA – ZIMMER, MARIE-LUISE:

Koraszülött gyermekek fejlesztése zenével és hanggal

(Förderung frühgeborener Kinder mit Musik und Stimme)

Ernst Reinhardt Verlag, München/Basel, 2004. ISBN 30497-01721-3

Mint a könyv bevezetőjéből megtudjuk néhány éve törekednek a szakemberek a koraszülöttek gondozásánál a „high-tech” orvostudománytól az emberibb intenzív terápia irányába elmozdulni. Így számos klinikán vezették be az évek során az ún. kenguru-módszert, valamint az Als-féle individualizált fejlesztő gondozást. Mindkét eljárás arra mutat, hogy megváltoztathatók az intenzív terápia keretfeltételei, ha szem előtt tartják az anya-gyermek kapcsolatot. A taktilis, a motorikus és az

akusztikus stimuláció további lehetőségeket rejt magában. A koraszülöttnél elmarad a terhesség utolsó harmadában különösen intenzív külső ritmikus stimuláció, elmarad az anya hangjának érzékelése is, melyre már intrauterin állapotban reagálni képes, továbbá nem alakul ki az az anya és a gyermek közötti erre épülő emocionális párbeszéd sem.

A szerzők leszögezik, hogy Németországban 10%-ra tehető a koraszülöttek száma (800 000 élve születésből 80000, közülük 4000-en nem érik el az 1000 gr. testsúlyt) Az 1. fejezet a koraszülött csecsemők életével foglalkozik: az életben tartás orvosi problémáival, az inkubátorral, a koraszülött osztállyal, mint akusztikus környezettel és az intenzív stressz következményeivel. A 2. fejezet a hallásra összpontosít: A hallószerv fejlődése már a magzati élet 4. hetétől megindul, s a hangingerek érzékelése anatómiai szempontból a Corti szerv kialakulásától, azaz a 18. héttől lehetséges. Elemzik a szerzők a hallásra vonatkozó születés előtti és utáni megfigyeléseket, továbbá a hallásérzetek integrálódását a többi észlelési móddal. A 3. fejezetben áttekintést találunk a koraszülött osztályon alkalmazott nemzetközi akusztikus stimulációs eljárásokról, melyeket összefoglalóan orvosi zeneterápiának neveznek. Megadják a hangingerek fajtáit (pl. anyai hang, Brahms bölcsődal, szívhangok stb.) az alkalmazás időtartamát és a kontroll csoportokkal is igazolt eredményeket (pl. súlygyarapodás, stresszoldás, légzési problémák csökkenése). Külön fejezet foglalkozik az anya-gyermek kapcsolat alakulásával a terhesség alatt és a születés után, valamint a koraszülött gyermek esetében. Egy további fejezetben elemzik a szerzők a túl korai szülés pszichés kihatásait a gyermekre ill. az anyára. Az anyai hang szerepének és az anyai hanggal történő auditív stimulációnak külön fejezeteket szánnak a szerzők. Az utóbbi eljárás fontos szerepet kap a krízis intervenció keretében is, melynek szerves része az anya bevonásával a koraszülött osztályon biztosított hang- és zeneterápia. (Ezt a részt szemléletesen teszik a konkrét eseteleírások is.) A két utolsó fejezet gyakorlati tanácsokat ad a szülőknek arra az időszakra, amikor még a koraszülött osztályon van a csecsemő ill. arra, amikor már hazavihetik gyermeküket.

A könyv hiánypótló jellegű, s joggal keltheti fel a szakemberek és az érintett szülők érdeklődését. Kívánatos volna, hogy a hazai intenzív koraszülött centrumok (PIC) szakemberei is átlapozhatnák az olvasmányos és érdekes fejezeteket, s egyetértve a szerzők számos pozitív tapasztalatával maguk is bevezetnének újabb, az anya és a baba szempontjából egyaránt fontos eljárásokat.

Csányi Yvonne

Gyógypedagógus továbbképzés

A Magyar Lovasterápia Szövetség (továbbiakban MLTSZ) felvételt hirdet gyógypedagógusok részére:

„LOVASTERÁPIA KÉPZÉS, HIPPOTERÁPIA, GYÓGYPEDAGÓGIAI
LOVAGLÁS ÉS LOVASTORNA SZAKÁGAK”

(alapítási engedélyének száma: XXV/1/156/2000)

A továbbképzés célcsoportja:

Hippoterápia szakágnál: szomatopedagógia szakos gyógypedagógiai tanár/terapeuta vagy gyógytornász alaploma

Gyógypedagógiai lovaglás és lovastorna szakágnál: bármilyen szakos gyógypedagógiai tanár/terapeuta alaploma

A jelentkezés feltételei:

- gyógypedagógiai tanár/terapeuta, gyógytornász főiskolai diploma
- szakmai önéletrajz
- lovastudás felmérése az MLTSZ által megadott időpontban és feltételek szerint:
  - Önálló lóápolás, szerszámozás
  - Osztályban lovaglás mindhárom jármódban
  - Lovardai alakzatok és szabályok ismerete
(megjelenés szabályos lovasfelszerelésben: kobak, kesztyű, pálca)

Jelentkezés:

Magyar Lovasterápia Szövetség

1066 Budapest, Teréz Krt. 24.

Kárpáti Krisztina

Tel.: 06 1 475-7018

karpati@gyermekmento.hu

inf.: www.lovasterapia.hu

Benczúr Miklósné dr.

CONTENTS

<i>Nagy, R.</i> : Residual symptoms of dysgraphia in adulthood	1
<i>Vékássy, L.</i> : Expectations of people with stuttering to the speech therapist	10
<i>Dr. Torda, Á.</i> : The place of speech correction in the special education of the 21st century	23
<i>Mrs. Bicsák Némethy, T.</i> : Teaching multiply impaired children with assistive technology	28
<i>Mrs. Meszéna, T. -Mrs. Várnai, R.</i> : History and experience of early intervention in Baranya County	36
History of Special Education:	
Memorial day of Dr. Zoltán Tóth (1883-1940)	44
<i>Mrs. Gordos dr. Szabó, A.</i> : Zoltán Tóth, the nestor of Hungarian special education	45
Initiation of the memorial tablet of Dr. Viktor Göllesz (1930-1999)	53
Commemoration of <i>György Hunvald</i>	53
Commemoration of <i>dr. József Buday</i>	55
Study visits, exchange of experiences (<i>Kedl, M. - Fusz, A. - Gulyás, E. - Ósze, Zs.</i>)	58
In memoriam	
József Willinger (1922-2004) (<i>Krasznár, F.</i>)	64
Observer (<i>Dr. Buda, B. - Dr. Buday, J. - Mrs. Fekete Gacsó, M. - Krasznár, F. - Mrs. Gordos Dr. Szabó, A. - Dr. Hatos, Gy. - Dr. Torda, Á. - Dr. Csányi, Y.</i>)	66
Greetings	27
News	80

400,-Ft

TARTALOM

<i>Nagy Réka</i> : A diszgráfia felnőttkori maradványai	1
<i>Vékássy László</i> : A dadogók elvárásai a logopédussal szemben (egy felmérés adatai)	10
<i>Dr. Torda Ágnes</i> : A beszédjavítás helye a XXI. század gyógypedagógiájában	23
<i>Bicsákné Némethy Terézia</i> : Halmozottan sérült gyermekek tanítása számítógép segítségével	28
<i>Meszéna Tamásné–Várnai Rudolfné</i> : A korai fejlesztés története és tapasztalatai Baranyában	36
Gyógypedagógia történet:	
Emléknap Dr. Tóth Zoltán (1883-1940) tiszteletére	44
<i>Gordosné dr. Szabó Anna</i> : Tóth Zoltán a magyar gyógypedagógia nesztora	45
Emléktábla avatás Dr. Göllesz Viktor (1930-1999) emlékére	53
<i>Hunvald György</i> emlékbeszéde	53
<i>Dr. Buday József</i> emlékbeszéde	55
Tanulmányút, tapasztalatcsere (<i>Kedl Márta, Fusz Anna, Gulyás Edina, Ósze Zsófia</i>)	58
In memoriam	
Williger József (1922-2004) (<i>Krasznár Felícia</i>)	64
Figyelő (<i>Buda Béla dr., Dr. Buday József, Feketéné Gacsó Mária, Krasznár Felícia, Gordosné Szabó Anna, Dr. Hatos Gyula, Dr. Torda Ágnes, Dr. Csányi Yvonne</i>)	66
Köszöntés	27
Közlemény	80